

RIEKTÁ NANNIDUVVI RIJKALASJ UNNEPLÁGOJDA

DIEHTOBIELL

*Ráddidus ávddåjbuvtij sijnuktjamáno 2009 ádå
unneplågopolitijkalasj strategiddjav proposisjåvnån
Dåhkkidimes iesjmierredimáj – ráddidusá strategiddja
rijkalasj unneplågojda (prop. 2008/2009:158).*

*Strategiddja sisanet moadda rievddadusá nannodittjat
rijkalasj unneplågoj riektájt ja aledittjat rahtjalisvuodav
gåktu unneplågopolitijjka galggá tjadáduvvat. Ráddidus
biednigahtta 70 milljåvnån kråvnå ádåstibmáj mij galggá
tjadáduvvat 2010 rájes. Budjåhtta unneplågopolitijkkaj
sjaddá dajna ienebusj gå 80 milljåvnån kråvnå.
Rijkabiejvve I biehtsemáno 10.b. 2009 dåhkkidam
proposisjåvnån .*

DUOGÁSJ

Unneplågopolitijjka buvteduváj
politijkkasuorggen 2000 jagen Svieriga
nanustahttema Europaråde rábmakonvensjåvnån
gåktuj suoje birra rijkalasj unneplågojda ja
europa njuolgadusá rijkadajva- jali
unneplågogielaj birra. Svieriga unneplågopolitijjka
ulme I suoddjit rijkalasj unneplågojt, nannidit
histåvrålasj unneplågogielajt vaj viesso bissu.
Svieriga rijkalasj unneplågo li juvdára, roma,
sáme, svieriksuobmelattja ja duornusliegega.
Unneplågogiela li jiddish, romani chib,
sámeagiella, suomagiella ja meänkieli.

Átsådallama vuosedi unneplågopolitijkalasj ulme
li gássjela dievddet ja nuoges vieledibme ij la
dagádum rijkalasj unneplågoj dárbbuj.

Europaråde I ietjas svieriga unneplågopolitijjka
gehtjadimen tsuojgodam buoredimdarbojt
moatten guovlon.

Ráddidusá unneplågopolitijkalasj strategiddja
sisanet danen dagojt:

- nannidittjat Europaråde
unneplågokonvensjåvnån buorep tjuovvomav.
- buorebut gehtjadittjat unneplågopolitijjka
tjadádimev
- vuosteldittjat rijkalasj unneplågoj
nuppástimev ja rasjesvuodav
- nannidit rijkalasj unneplågoj iesjmierredimev
ja vájkudimev ja
- ávdedit rijkalasj unneplågogielaj bisodimev.

REGERINGSKANSLIET

Integrations- och
jämställdhetsdepartementet

RIEKTÁ NANNIDUVVI RIJKALASJ UNNEPLÁGOJDA

ÁDÅ LÁHKA RIJKALASJ UNNEPLÁGOJ BIRRA

Ádå láhka rijkalasj unneplágoj ja unneplágogielaj birra (SFS 2009:724) galggá málsot dálásj lágajt riektá birra adnet sámegiela ja suomagiela ja meänkieliv (SFS 1999:1175, 1999:1176).

Rievddadime dagáduvvi aj sámegiggelágan (SFS 1992:1433) ja sosiáladievnastuslágan (SFS 2001:453). Láhkarievddadime fábmuj báhti ádájakmáno 1.b. 2010.

Svieriga rijkaigasskasasj vágogogisvuoda mierkki muhtem unneplágoriektá galggi álliduvvat álles rijkan. Gájka vihtta rijkalasj unneplágo gábtjáduvvi ádå lágas. Fábmudagájda buvteduvvá vágogogisvuodta diededit rijkalasj unneplágojt sijá riektáj birra ádå lága milta. Sierralágásj ávdásvástádus suoddjit ja ávdedit rijkalasj unneplágogielajt buvteduvvá. Rijkalasj unneplágoj máhttelisvuoda bisodit ja ávdedit sijá kultuvrav Svierigin galggá ávdeduvvat, náv gá mánáj kultuvralasj identitehta ávdedibme ja sijá unneplágogiella.

TJUOTTJUDUSGUOVLO STUOREDUVVI

Nannidum unneplágo suodje mij uddni I fámon sámegiellaj, suomagiellaj, ja meänkielij gietjan kommuvnan Norrbottenin – náv gáhtjoduvvam tjuottjudusguovlo – stuoreduvvi geográfalattjat gábtjájit ienep kommuvnajt. Mierkki ienep aktugattja máhti adnet suomagiela ja sámegiela aktavuodajn fábmudagáj ja ienebu oadtju riektáv ávdđáskávládoajmaj ja vuorrasijhuksuj állásit jali muhtem mudduj suomagiellaj ja sámegiellaj.

Tjuottjudusguovllo suomagiellaj stuoreduvvá 18 ádå kommuvnajda. Dá li: Botkyrka, Eskilstuna, Hallstahammar, Haninge, Huddinge, Håbo, Köping, Sigtuna, Solna, Stockholm, Södertälje, Tierp, Upplands Väsby, Upplands-Bro, Uppsala, Älvkarleby, Österåker ja Östhammar. Kommuvna ma ávdutjis gávnuuji tjuottjudusguovlon li Jiellevárre, Haparanda, Giron, Bájel ja Badjeduoros.

Tjuottjudusguovllo sámegiellaj stuoreduvvá 13 ádå kommuvnajda. Dá li: Árviesjávri, Berg, Härjedalen, Liksjuo, Maláge, Suorssá, Lusspie, Straejmie, Ubbmem, Vualtjere, Åre, Älvdalen ja Luvlieluspie. Kommuvna ma ávdutjis gávnuuji tjuottjudusguovlon li Arjepluovve, Jiellevárre, Jáhkámáhkke ja Giron.

Tjuottjudusguovllo meänkielij ij stuoreduvvá. Guovllo gábtjtáj aj boahhteájgen kommuvnajt Jiellevárre, Haparanda, Giron, Bájel ja Badjeduornos.

Guoske kommuvnna oadtju stáhtadárjav ienepgáloj ávdás majt ádå njuolgasusá bukti. Ietjá kommuvnajn aj gá da ma li válljidum galggi máhttelisvuoda sisiriekniduvvat iesmiedogit tjuottjudusguovlon ja dajna riektáv oadtjot stáhtadoarjjaj. Ráddidus mierret dakkir iesmiedogis tjadnusij gáktuj átsálvisá mañjela kommuvnas mij sihtá sisiriekniduvvat.

NANNIDUM RIEKTÁ TJUOTTJUDUSGUOVLOJ ÁLGGOLIN

Aktugattjajn li riektá adnet suomagiela, meänkielij ja sámegiela aktavuodajn fábmudagáj, jus ássje máhtá giehtadaláduvvat barggijs gudi unneplágogielav máhti. Aktugattjajda galggá aj vatteduvvat máhttelisvuodta vuorrasijhuksuj suomagiellaj, meänkielij ja sámegiellaj jus kommuvnan gávnuuji bargge giellamáhttudagáj. Tjuottjudusfábmudagá galggi danen ávdedit vaj gávnuuji bargge máhttudagáj suomagiela, meänkielin ja sámegiela gá I dárbbolasj aktavuodajn fábmudagáj jali vuorrasij sujton. Mierkki sosiáladievnastuslága rievddadimev.

Aktugattjajn li agev riektá adnet suomagiela ja sámegiela sijá tjálálasj aktavuodajn Rijkabiejeve tjuottjodiddij, Justitiekanslerijn, Oadtjotjuottjudisájn, Värrodájmajn ja Nuppástimtjuottjodiddijn ássijn majn aktugasj la oassebiellen jali guhti ávdás oassebielev.

RIEKTÁ NANNIDUUVI RIJKALASJ UNNEPLÁGOJDA

TJIELGÁP FÁBMUDAKÁVDÁSVÁSSTÁDUS

Europaráde unneplágoihtudimij dájmadibme dárbađ buoreduvvat fábmudágáj ávdásvásstádus tjielggidime baktu. Lenastivrra Stockholma lenan ja Sámedigge oadtju danen ávdásvásstádusáv állidit gáktu unneplágoľpolitikka tjadáduvvá. Dá fábmudagá galggi aj bagádime, diededime ja dakkir dájma baktu viehkedit ietjá tjuottjudusfábmudagájt lága anodimen ja rádedimen guosske kommuvnaj aktidit tjuottjudusguovloj stuoredimev.

Lenastivrra Stockholma lenan ja Sámedigge oadtju dahkamussan tjadádit dagojt lasedittjat máhttudagáv ja diedulasjuodav rijkalasj unneplágoj birra ja Svieriga áľmmukriektálasj vālggogisvuodajt. Sámedigge oadtju aj dahkamussan dahkat ja ávdásvásstedit webbabele ávdás rijklalasj unneplágoj gáktuj.

Sámedigge galggá ávdđáľiiguovlluj mierredit ulmijt – ja ij val lājddit - sámeģiellabargguj. Rijkabiejvve ja ráddidus máhtti hábbmit gájkbadjásasj ulmijt rijkalasj ĝiellapolitikkej, valla ávdásvásstádus hábbmitjit ulmijt sisņep sámeģiellabargguj bierru Sámedikken gávnnut.

Nuppástimtjuottjodiddje ávdedimbarggo rijkalasj unneplágoj siegen dárbađ joarkket. Áđđá nuppástimláhka(SFS 2008:567) vaddá Nuppástimtjuottjodiddjáj buorre ávdeldimijt aj ávdđáľiiguovlluj ávdedit avtalágásj riekťáđda ja máhttelisvuodajda rijkalasj unneplágojda iehtjádij siegen laseda máhttudagáv nuppástimássij birra dáj juohkusij.

NANNIDUM VÁJKUDIBME

Rijkalasj unneplágoj iesjmierredibme ja vájkudibme dárbađ nanniduvat vaj Svierik buorepláhkáj galggá máhttet dievddet vālggogisvuodajda unneplágoľtudimijn. Buorep máhttelisvuoda vájkudibmáj rijkalasj unneplágojda l aj áđnas vuojnnusij buvtáťit juohkusij dárbov sebrudagán.

Rijkalasj unneplágoj riekťá vájkudibmáj njuolĝaduvvá lágan rijkalasj unneplágoj ja unneplágoģielaj birra. Sierraláhkáj áđnas la rijkalasj unneplágo vatteduvi máhttelisvuodajt rádedibmáj bájkáľattjat, danen ĝá danna mierreduvvi ássje ma guoski aktuģattajda.

Organisasjávnnáđoarjja organisasjávňáđda ma ávdesti rijkalasj unneplágojt laseduvvá aj budjáhťtajage 2010 rájes. Sierraláhkáj áđnas la vuorodit rijkalasj unneplágoj ávdeldimijt dahkat dájmalasj rádedimhámijt tjuottjudusguovlojn.

DAGO NANNIDITTJAT UNNEPLÁGOģIELAJT

Rijkalasj unneplágoģielaj boahťteájģģe Svierigin la juorbbá. ĝielajs muhtema li nihtedum, iehtjádij siegen oarjjesámeģiella, l sagga nihtedum. Aktijvalasj dago dárbađuvvi nannidittjat, bisodittjat ja viessudittjat rijkalasj unneplágoģielajt. Viessudit ĝielav mierkki dagojt áľģadit vaj nihtedum ĝiella ruoptusvāľľdegoahťá sajev iehtjádij siegen aloda áľobu sáhkadahtjagáhtu ĝielav.

ľetján ĝá dago ma buvteduvi ĝiehpeditťat aktuģattaj máhttelisvuodajt adnet unneplágoģielajt aktavuodajn fábmudagáj galggá aj ĝuokta ĝiellaguovđáťja vuododuvvat oarjjesámeģuovlon Luvlieluspen ja Dearnan. Sámedigge sjadđá ávdástiddje dájda ĝiellaguovđáťjijda ma galggi dájmadit rabásmielak dájmađ ávdeditťajt ja báđťitjit sámeģiella lasedum anov.

RIEKTÁ NANNIDUVVI RIJKALASJ UNNEPLÁGOJDA

Ráddidus várraj biedjá sierralágásj biednikluohkojt budjähnttajage 2010 rájes viessudimdagojda rijkalasj unneplågogielajda. Biednikluohko galggi aneduvvat dagojda ulmijn aktugattajda ja galggi juogeduvvat fábmudagá átsálvísá manŋela majt ráddidus mierret. Ienep biediniklāgo várraj biejaduvvi giellasujttodagojda rijkalasj unneplågogielajda ja álgon sierraláhkáj meänkieli vuoroduvvat. Nannidittjat sámezielav laseduvvá aj ávkkim intergreridum sámeáhpadussaj 2010 rájes (integreridum sámeáhpadus ásaduvvá kommvuna vuodoskávlājn ja mierkki oahppe máhtti áhpadusáv oadtjot sámeásij ja áhpadusáv sámezielan ietján gā iednegiellaáhpadusáv sámezielan).

BÁJKKENAMÁ UNNEPLÁGOGIELLAJ

Bájkkenamá unneplågogielajda I kultvrraárbe ájnas oasse ma dárbahevvi suoddjiduvvat aktijvalattjat sebrudagá ávdástiddjijs. Vuojnusij buvtátjit dav kultvrraárbev Rahtedoajmma oadtju viddnon lasedit sijá bargov galbbit unneplågogielak namájda. Stáhta ja kommvuna fábmudagá bierriji suoddjit bájkkenamájt unneplågogielajda ja vuojnusij buktet unneplågogielaj gávnumav galbaj ja ietjá mihttima baktu. Bájkkenamá unneplågogielajda bierriji aj aneduvvat namman pávsstábájkijn.

IENEBUV DIEHTET

Ienep diededibme rijkalasj unneplágoj, unneplågogielaj, unneplågopolitijka, unneplågolihtudimij ja proposisjávna 2008/09:158 birra I álediddje ráddidusá webbabieliñ www.manskligarattigheter.se och www.regeringen.se/integration.

Proposisjávna máhtá aj oasstet Rijkabiejve prienntimdájmadagán, tel. 08-786 5810 jali viettja webbabielen www.regeringen.se

Ássudahka nuppástimássjida, Integrasjávna-buohtaárvodepartemánnta /Enheten för diskrimineringsfrågor, Integrations- och jämställdhetsdepartementet, tfn 08-405 10 00 vásstet gatjálvisájt ássjesisano birra.

REGERINGSKANSLIET

Integrations- och
jämställdhetsdepartementet